

54 inni veiti sömu vaxtaupphæð, sem hið árlega prestsmötugjald hefir unnið á 27. júní meðaltali, eftir verðlagsskrárverði á smjöri, síðastliðnu 10 ár í sýslu þessi, kaupbeiðandi á heima í. Kaup skulu svo gerð áður ár sje liðið frá því, er kaupbeiðnin kom til landsstjórnarinnar.

3. gr.

Kaupandi greiðir að minsta kosti $\frac{1}{10}$ hluta kaupverðsins um leið er kaup eru gerð.

Fyrir eftirstöðvum kaupverðsins skal gera skuldabreyt, með velli í laus eign, eða annari tryggingu, er landsstjórnin tekur gilda, og greiðast þær síðan á 10 árum með jöfnum afborgunum ásamt 5% vöxtum. Greiða má kaupverði einu lagi.

4. gr.

Andvirði prestsmötu renni í prestlaunasjóð, er greiðir síðan viðkomandi prestri vexti þá, er fást af andvirði prestsmötu.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1922.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið í Reykjavík, 27. júní 1921.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.
(L. S.)

Jón Magnússon.

Lög

um

skipulag kauptúna og sjávarþorpa.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð konungur Íslands og Danmerkur, Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmari, Þjettmerski, Láenberg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefir fallist á lög þessi og Vjer staðfest þau með samþykki Voru:

I. Um mælingar bæja.

1. gr.

Í öllum íslenskum kauptúnum og sjávarþorpum, sem hafa 500 íbúa eða fleiri, skal mæla vandlega höfnina, alt sveðið, sem kauptúnið er bygt á, og eigi minna land umhverfis en ætla má að fullnægi vexti kauptúnsins í næstu 50 árin. Eftir mælingum þessum skal síðan gera uppdrátt af höfninni, bænum og nágrenni hans. Undanþegnir eru þó þeir bæir, sem áður hafa látið mæla land sitt og gera uppdrætti af því, sem fullnægi ákveðum laga þessara og reglugerðar þeirrar, sem ræðir um í 5. gr. Þá má og undanfella að mæla höfnina, ef sæmlegir uppdrættir eru til af henni, eða hvorki eru líkindi til þess að hún verði endurbætt, henni lokað eða hafskipabryggja gerð, nje útvegur geti eflist í bænum á næstu áratugum.

2. gr.

Bæjarstjórn eða hreppssnefud í hverjum bæ annast mælingarnar og lætur gera uppdrættina, en verkið skal unnið af mælingarfróðum mönnum, sem stjórnarráðið samþykkir og telur hæfa til þess. Það getur krafist þess, að verkfræðingur leysi verkið af hendi, sjerstaklega ef berium er fjölmennur eða mælingin vandasöm.

3. gr.

Allur kostnaður við mælingar og uppdrætti greiðist að hálfu úr ríkissjóði, að hálfu úr bæjar- eða hreppssjóði.

4. gr.

Stjórnarráðið ákveður með hæfilegum fyrirvara, hvenær byrja skuli á

55 mælingum, og um leið hvenær uppdráttum skuli lokið í hverjum bæ og hvenær
27. júl eftirrit af þeim og lýsingum, sem þeim fylgja, skuli send stjórnarráðinu.

5. gr.

Stjórnarráðið semur reglugerð um mælingarnar og hversu uppdrætti skuli gerðir, en fullnægja skuli þeir eftirfarandi skilyrðum:

- a. Mælikvarði sje eigi minni en 1 : 1000. Rjettar áttir (hánorður) sjeu sýndar.
- b. Á uppdrættina skulu markaðar allar byggingar og helstu mannvirki, sem byggð eru þegar uppdráttur er gerður, allar útmældar lóðir, bryggjur, götur og vegir, vatnsól, vatnsveita og frárenslispípur neðanjarðar, opin ræsi og síma- og rafmagnsleiðslur.
- c. Mishæðir á landi skulu sýndar með hæðarlínu frá ákveðnu sjávarmáli, og ákveður stjórnarráðið, hve þjettur þær skulu vera í hverjum bæ.
- d. Jarðveg skal merkja með litum eða glöggum merkjum, svo sjá megi, hvað ræktað er og hvernig (tún, garðar), og hversu óræktaða landið er (klappir, sandur, móar, mýrar. Þá skal annaðhvort sýnt á uppdráttum eða í lýsingum, er þeim fylgja, hverjum hlutum svæðisins kann að vera hætta búin af ágangi vatns, sjávar, snjóflóða og því um líkt.
- e. Uppdráttunum skulu fylgja skriflegar skrár eða lýsingar, svo sem mælt verður fyrir í reglugerð (skrá yfir götur, lóðir og því líkt), sem gefi glöggar upplýsingar um öll mikilvæg atriði, er snerta ástand og skipulag bæjarins, að svo miklu leyti sem uppdrættir bera það ekki með sjer.

6. gr.

Vanræki bæjarstjórn eða hreppsnefnd að framkvæma mælingarnar á þeim tíma og á þann hátt, sem stjórnarráðið hefir mælt fyrir um hvern bæ, eða ljúka uppdráttum og lýsingum í tæka tíð, er stjórnarráðinu heimilt að láta vinna verkíð á kostnað hlutaðeigandi kaupþúns.

II. Um skipulagsuppdrætti.

7. gr.

Skipulagsuppdrætti skal gera yfir öll íslensk kaupþún og sjávarþorp, sem hafa 500 íbúa eða fleiri. Uppdrættir þessir skulu sýna skipulagsbreytingar á byggða svæðinu og fyrirhugað skipulag á eigi minna af óbyggða bæjarstæðinu en epla má að nægi 50 50 ára vexti bæjarins; enn fremur fyrirhugað skipulag á höfn og aðalbryggju, nema undanfellt hafi verið að mæla höfnina samkvæmt heimild síðast í 1. gr.

8. gr.

Ríkisstjórnin annast alla framkvæmd á skipulagsuppdráttum. Hún læt- 27. júl 55 ur sjerfróða menn (húsameistara, verkfræðinga) gera uppdrættina, í samráði við bæjarstjórn eða hreppsnefnd í hverjum bæ, helstu atvinnurekendur bæjarins, heilbrigðisnefnd, ef til er, og hjeraðslækni. Hún getur og boðið til samkeðni um skipulag fjölmennustu bæjanna, áður en farið er að vinna að fullkomnum skipulagsuppdrætti, einnig þeirra bæja, þar sem skipulagið sýnist til- tölulega vandasamt, eða líkindi eru til þess að bærin vaxi hraðfara.

9. gr.

Stjórnarráðið ákveður á ári hverju, hvar gera skuli skipulagsuppdrætti og hvenær þeim skuli lokið.

10. gr.

Allur kostnaður við skipulagsuppdrætti greiðist að hálfu úr ríkissjóði, að hálfu úr bæjar- eða hrepps- sjóði.

11. gr.

Stjórnarráðið semur reglugerð um alla gerð skipulagsuppdráttu, en fullnægja skulu þeir eftirfarandi atriðum:

- a. Markað sje fyrir ælri hagnýtingu bæjarstæðisins, fiskreitum utanbæjar og öðru landi, sem nauðsynlegt kann að vera fyrir atvinnurekstur bæjarins.
- b. Á bæjarstæðinu skal glögglega sýnd skifting byggðar, hvar hús skuli byggð samstæð, hvar í sundurlausum röðum og hvar dreifð í smáhýsi. Þá skal og sýnt, hvar byggja megi þrílyft hús eða hærri, ef ráð er fyrir þeim gert. Þá skal og eigi að eins markað fyrir götum, heldur og fremri og aftari húsalínunum, torgum, leikvöllum og því líku. Á sjerstökum uppdrætti eða uppdráttum skal sýna skipulag frárenslis og vatnsveitu, að svo miklu leyti, sem gert er ráð fyrir slíkum mannvirkjum.
- c. Við gerð skipulagsins skal vandlega tekið tillit til atvinnu bæjarbúa, heilbrigðis- og þrífnaðar nauðsynja, greiðrar umferðar, brunnaheitu og fegurðar bæjarins. Sjerstaklega skal þess gætt, að opinberum og öðrum helstu byggingum sje smekklega skipað, að götur sjeu ekki með lengdarbungum, hafi hæfilegan halla og lokist á smekklegan hátt. Fjarlægðir á milli húshlíða í íbúðargötum skulu að jafnaði miðaðar við það, að hornið milli lárjettar línu neðst úr gluggum íbúðarherbergja á aðalsólarhlíð húsa og línu frá næsta húsmæni, sem ber við loft, sje eigi meira en 26°, nema skipulag byggða þorpsins eða halli á bæjarstæðinu geri það ókleift, en ætið skal miðað við þá húshæð, sem skipulagsuppdráttur gerir ráð fyrir. Þá skal og leitast við, að breytingar á byggða svæðinu skerði ekki óþarfliga hagsmuni lóðareigenda.
- d. Mælikvarði skipulagsuppdráttar skal eigi minni en 1 : 2000.

55 c. Skipulagsupprætti skal fylgja skrifleg lýsing, sem skýri frá öllum helstu
27. júl atriðum, sem varða skipulagið og eigi eru auðsæ af uppráttum, eftir því,
sem reglugerð um upprætti ákveður.

Þar sem um smáþorp er að ræða, og lítil líkindi þykja til að þau taki
ljótum framförum, skal þó stjórnarráðinu heimilt að ákveða, að upprættinu
er sjeu nokkru einfaldari en hjér er gert ráð fyrir.

12. gr.

Þegar skipulagsupprætti er lokið, skal það opinberlega auglýst, og
upprátturinn, ásamt lýsingu, hafður almenningi í þennum til sýnis, eigi skemur
en 4 vikur. Eigendum þeirra húsa eða lóða, sem upprátturinn breytir til-
finnanlega, skal auk þess send skrifleg tilkynning um það samtímis. Skulu
þeir hafa sent athugasemdir sínar eða mótmæli til bæjarstjórnar eða hrepps-
nefndar áður en sýningarfræstur er á enda. Þegar honum er lokið og leitað
hefir verið álits byggingar- og veganefndar, þar sem slíkarnefndir eru skip-
aðar, ræðir bæjarstjórn eða hreppsnefnd málið og afgreiðir það, með tillögum
sínnum og athugasemdum, til stjórnarráðsins, ásamt þeim skýrslum, sem fram
hafa komið í málinu, eða eftirriti af þeim.

13. gr.

Eftir að skipulagsuppráttur hefir verið lagður fram til sýnis fyrir al-
menning, má engin mannvirki gera, sem komi í bága við hann, nema stjórn-
arráðið hafi auglýst breytingar á honum.

14. gr.

Áður en skipulagsupprættir berast stjórnarráðinu, skal það hafa skip-
að 3 manna skipulagsnefnd í Reykjavík, sem sje stjórninni til aðstoðar, er
dæma skal um skipulagsupprætti. Í nefndinni skal eiga sæti einn fullerður
húsameistari, sem átt hefir kost á að kynna sjer sjerstaklega skipulag erlendra
bæja, einn verkfræðingur og kennarinn í heilbrigðisfræði við háskólana.

Nefndin er skipuð til 5 ára, en heimilt er að skipa sömu menn á ný í
nefndina.

Stjórnin ákveður hæfilega þóknun til nefndarmanna fyrir störf þeirra.
Þóknun til nefndarmanna og annar kostnaður við nefndina greiðist úr rík-
issjóði.

15. gr.

Jafnóðum og skipulagsupprættir berast stjórnarráðinu, sendir það þá
ásamt fylgiskjöllum, skipulagsnefnd þeirri, sem ræðir um í 14. gr. Skal hún
athuga vandlega öll atriði skipulagsins og sjerstaklega allar þær breytingartil-
lögur og athugasemdir, sem bæjarstjórnir eða hreppsnefndir senda með upp-
ráttunum, og síðan gera rökstuddar tillögur um, á hvern hátt hún álitur skipu-

lagi hvers bæjar best ráðið til lykta. Tillögnum skulu fylgja upprættir, þar 55
sem þess kann að vera þörf. 27. júl

16. gr.

Hafi skipulagsnefnd gert breytingar á skipulagsupprætti einhvers
bæjar, skal stjórnarráðið senda þær bæði þeim, sem skipulagsuppráttinn
gerðu, og hlutaðeigandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd til umsagnar. Þá er leit-
að hefir verið endanlegra tillagna skipulagsnefndar, staðfestir stjórnarráðið
skipulagsuppráttinn, ef það sjer sjer það fært, óbreyttan eða með þeim breyt-
ingum, sem það álitur, að til bóta sjeu, og fær hann þá gildi sem lögmæt sam-
þykkt fyrir bæinn, þegar er hann hefir verið opinberlega auglýstur.

17. gr.

Heimilt er stjórnarráðinu að ákveða, að ákvæði laga þessara skuli taka
til kaupsins eða sjávarþorps, þótt íbúar sjeu þar færri en 500, ef hreppsnefnd
óskar þess eða skipulagsnefnd gerir tillögu um það og stjórnarráðinu þykir
sjerstök ástæða til.

Eftirrit af uppráttum yfir kaupþún, svo og skipulagsuppráttum, ásamt
lýsingum, er þeim fylgja, skal geyma í Þjóðskjalasafninu.

III. Um breytingar á skipulagi bæja og eftirlit með því.

18. gr.

Ef eldur eyðir mörgum húsum samtímis í kaupþúni eða sjávarþorpi,
skal bæjarstjórn (eða hreppsnefnd) tafarlaust athuga, hvort ekki sje ástæða
til þess að gera skipulagsbreytingar á brúmasvæðinu, og tilkynna stjórnarráð-
inu álit sitt og óskir um það.

Hvort heldur sem bæjarstjórn óskir skipulagsbreytinga eða ekki, skal
leita umsagnar skipulagsnefndar um málið.

Síðan úrskurðar stjórnarráðið, hvort breyta skuli skipulaginu eða ekki.

19. gr.

Nú vill bæjarstjórn færa út bæjarstæðið, eða að einhverju leyti breyta
því skipulagi, sem ákveðið er með skipulagsupprætti, og skal hún þá senda
stjórnarráðinu beiðni um það, ásamt uppráttum og upplýsingum, sem sýni
ljóslega, hverrar breytingar er óskað og hver nauðsyn beri til hennar. Stjórn-
arráðið úrskurðar, hvort breyta skuli skipulaginu eða auka það, eftir að það
hefir fengið umsögn skipulagsnefndar um málið.

20. gr.

Nú hefir stjórnarráðið úrskurðað, að breyta skuli skipulagi bæjar eða

55 auka það, og skal þá, er um mikilvægar skipulagsbreytingar er að ræða, hafa framkvæmdum svo sem mælt er fyrir í 8. og 10.—15. gr. Smávægilegar breytingar staðfestir stjórnarráðið, ef meiri hluti skipulagsnefndar fellst á tillögur bæjarstjórnar. Allar skipulagsbreytingar skulu auglýstar opinberlega, nema þær sjeu svo lítilfjörlegar, að þær snerti að eins hagsmuni fárra manna. Ef svo er, nægir að bæjarstjórn tilkynni þær brjeflega þeim, sem hlut eiga að máli.

21. gr.

Skýlt skal öllum bæjarstjórnnum að geyma vandlega öll skjöl og upprætti, sem lúta að skipulagi bæjarins, og auka þá eða breyta þeim, jafnóðum og bygðin eykst eða breytist, svo að ætíð megi glögglega sjá, hversu bærinn er bygður og öll veruleg mannvirki, sem gerð hafa verið.

22. gr.

Stjórnarráðið felur húsameistara eða öðrum manni, sem það telur hafa nægilega sjerþekkingu á skipulagi bæja, að hafa eftirlit með byggingu hvers kaupsins, sem skipulagsuppráttur er samþykktur fyrir, eigi sjaldnar en á 5 ára fresti. Hann skal rannsaka vandlega, hvort skipulagsákvæðum er fylgilega hlýtt og hvort upprættir eru varðveittir, auknir og lagfærðir, svo sem vera ber. Í þeim bæjum, þar sem ekki er völ á hæfum manni til þess starfs, skal það framkvæmt af eftirlitsmanni stjórnarinnar. Á ferðum sínum skal eftirlitsmaður eftir fongum leiðbeina byggingarnefndum og bæjarstjórnnum um allt, er að skipulagi lýtur. Að lokinni eftirlitsferð gefur hann stjórnarráðinu skýrslu um öll þau atriði, sem áfátt kann að vera í hverjum bæ.

Kostnað við eftirlitið skal greiða úr ríkissjóði.

23. gr.

Nú kemur það í ljós við eftirlitið eða á annan hátt, að skipulagsákvæði eru brotin, og skal þá stjórnarráðið gera tafarlausa gangskör að því, að mannvirki þau, sem tvímælalaust fara í bága við skipulagið (svo sem bygt fyrir götu eða á svæði, sem ákveðið var, að skyldi vera óbyggt), sjeu rifin niður, nema um bráðabirgða-mannvirki sje að ræða, t. d. byggingu eftir bæjarbruna, sem stjórnarráðið hefir fallist á.

Kostnað þann, sem af slíkum breytingum leiðir, og skaðabætur, skal greiða úr bæjar- eða hreppssjóði.

IV. Um eignarnám og skaðabætur.

24. gr.

Heimilt skal að taka lóðir og hús eignarnámi, ef þess gerist nauðsyn

vegna skipulagsins. Um framkvæmd eignarnámsins fer sem mælt er fyrir í lög- 55 um nr. 61, frá 14. apríl 1917, um framkvæmd eignarnáms. 27. júní

25. gr.

Hús og lóðir, sem að meira eða minna leyti ónýttast við skipulagsgerð, skal meta þannig, að jafnt tillit sje tekið til þess hagnaðar og óhagnaðar, sem stafa kann af skipulaginu, og koma þá skaðabætur því að eins til greina, að eign hafi í heild sinni rýrnað í verðmæti.

26. gr.

Hafi hús eða lóð rýrst svo mjög við skipulagið, að eigi megi nýta til byggingar, getur eigandi krafist, að öll fasteignin sje keypt eftir mati. Þá getur og bærinn krafist þess, að honum sjeu seldar, eftir mati, afklippur af lóðum, sem eru minni en svo, að nota megi til byggingar.

27. gr.

Nú hefir skipulag breytt svo lóðum eða viðhorfi þeirra á byggingareitum, að þær verða óhentugar til afnota; þá skal bæjarstjórn eða hreppsnefnd leitast við að fá samkomulag milli eigendanna um hentugri lóðaskiftingu á reitum. Ef samkomulag næst ekki, getur bæjarstjórn eða hreppsnefnd krafist þess, að ný lóðaskifting sje gerð, svo framarlega sem $\frac{2}{3}$ eigenda eru því samþykkir og skipulagsnefnd styður málið.

28. gr.

Allar skaðabætur, svo og þóknun til matsmanna, skulu greiddast úr bæjar- eða hreppssjóði, nema um yfirmat sje að ræða. Þó verður eigi krafist, að skaðabætur sjeu greiddar fyrir en sú skipulagsbreyting kemur til framkvæmda, sem skaðabæturnar eru goldnar fyrir.

29. gr.

Með lögum þessum er úr gildi feld málsgrein A. og B. í 6. gr. laga nr. 19, 20. okt. 1905, um byggingarsamþykktir.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Gefið í Reykjavík, 27. júní 1921.

Christian R.
(L. S.)

Pjetur Jónsson.